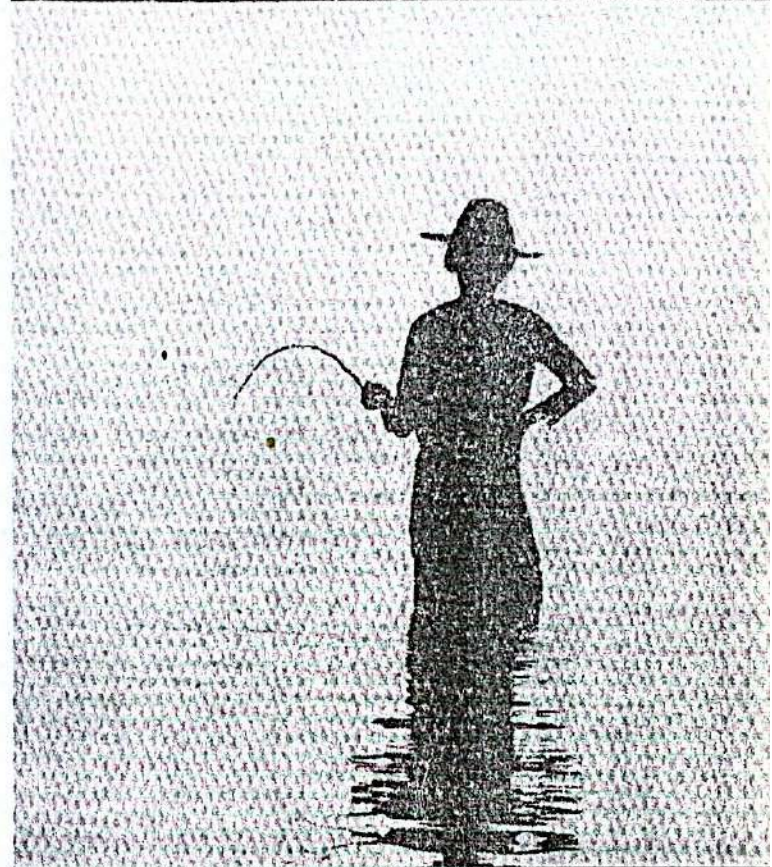

ภูมิปรทัศน์
ภาคเหนือตอนล่าง
สารธารอารยธรรม
โขง-สาละวิน
ร.วสิน ปัญญาบุตรตระกูล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น : สำเนักร่วมต่ออดีตของมนุษย์	
ประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น : พัฒนาในฐานะ “ศาสตร์”	5
กลุ่ม positivist กับการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น	9
กลุ่ม Annales กับการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น	12
แนวคิดเกี่ยวกับ Postmodernism กับการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่น	21
2 อาณาจักรสุโขทัย : รากฐานการเมืองประวัติศาสตร์ชุมชนภาคเหนือตอนล่าง	
การก่อตัวของอาณาจักรสุโขทัย	25
สุโขทัย – อโยธยา รัฐร่วมสมัย	32
การสร้างอำนาจของอาณาจักรสุโขทัย	32
จากอาณาจักรสู่หัวเมือง “ประเทศราช” และ “พระยามหานคร”	35
3 กลุ่มเจ้านายฝ่ายผู้หญิงเมืองสุโขทัยกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มแม่น้ำยม	
กลุ่มสายสัมพันธ์พระมหาเทวี	47
กลุ่มสายสัมพันธ์เจ้าหญิงเมืองน่าน	50
กลุ่มสายสัมพันธ์พระมหาเทวีศรีจุฬาลักษณ์	52
กลุ่มสายสัมพันธ์พระนางชาพา	58
4 เมืองพิษณุโลกในยุครัฐจารีตไทย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มแม่น้ำน่านตอนบน	
การตั้งเมืองพิษณุโลกเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรอยุธยา	65
เมืองพิษณุโลก “เมืองหลวง”ของราชอาณาจักรอยุธยา	68
พิษณุโลก “หัวเมืองชั้นเอก”ในราชอาณาจักรอยุธยา	73
สถานภาพเมืองพิษณุโลกในปี พ.ศ.2308 – 2310	84
พิษณุโลกกับการสถาปนาราชอาณาจักรอยุธยาที่ “กรุงธนบุรี”	85
ศึกอะแซหุ่นกักับเมืองพิษณุโลก	88
พิษณุโลกหัวเมืองฝ่ายเหนือ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	92
5 เมืองพิจิตรในยุครัฐจารีตไทย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มแม่น้ำน่านตอนล่าง	
ชุมชนทางการเมืองของเมืองพิจิตร	95
เศรษฐกิจการค้าและสังคมของเมืองพิจิตร	99
การจัดเก็บส่วย	100
การจัดเก็บภาษีอากร	101

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
6 เมืองตากในยุครัฐจารีตไทย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มแม่น้ำปิง	105
การกำเนิดเมืองระแหง แขวงเมืองตาก	112
การค้าบนเส้นทางลำน้ำปิง	118
พ่อค้าเกวียนกองคาราวาน ใบเบิกทางสู่ตำแหน่งเจ้าเมืองตาก	118
7 เมืองเพชรบูรณ์ในยุครัฐจารีตไทย การเมือง เศรษฐกิจ สังคมในกลุ่มแม่น้ำป่าสัก	127
ชุมชนทางการเมืองก่อนการเกิดเมืองเพชรบูรณ์	129
เพชรบูรณ์: เมืองใหม่ในกลุ่มแม่น้ำป่าสัก	144
เพชรบูรณ์: แหล่งรวบรวมของป่า	153
ระบบหมุนเวียนสินค้า	153
8 ภาคเหนือตอนล่างในยุครัฐไทยสมัยใหม่	165
กำเนิดมณฑลพิษณุโลก	175
แรงจูงใจในการตัดเส้นทางรถไฟสายเหนือ	184
การจัดการปกครองมณฑลพิษณุโลกกับการสร้างทางรถไฟ	184
เพื่อความมั่นคงและเอกราชกับนโยบายทางเศรษฐกิจ	184
9 การเปลี่ยนแปลงแนวคิดการปกครองและการดำเนินงานของข้าราชการรัฐไทยสมัยใหม่	189
ในเขตภาคเหนือตอนล่าง	196
การเปลี่ยนแปลงแนวคิดการปกครองของรัฐสมัยใหม่	196
บทบาทของข้าราชการต่อการวางนโยบายทางการผลิต	196
10 ผลกระทบทางเศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือตอนล่างต่อนโยบายรัฐไทยสมัยใหม่	219
“ผลิตเพื่อการค้า” ความล้มเหลวของการดำเนินนโยบายจากส่วนกลาง	231
“การผลิตและการค้าข้าว” ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดท้องถิ่น และการค้าโลก	231
11 ชุมชนทางการค้ากับการปรับตัวของเศรษฐกิจภาคเหนือตอนล่าง	246
พิจิตร	246
พิษณุโลก	249
สุโขทัย	252
อุตรดิตถ์	256
เพชรบูรณ์	261

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
12 ความสัมพันธ์ของชุมชนในท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างกับการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจการค้าข้าว	
บทบาทของชาวจีนกับการปรับตัวทางเศรษฐกิจการผลิตข้าว	268
การสูญเสียที่ดินของชาวนาดั้งเดิมในเขตภาคเหนือล่าง	275
13 การอพยพ การตั้งถิ่นฐานและการปรับตัวของชุมชนอพยพในเขตภาคเหนือตอนล่าง	
กระแสการอพยพของคนเข้ามาในเขตภาคเหนือล่าง	287
การปรับตัวของชุมชนอพยพต่อพื้นที่ใหม่ของชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง	320
บรรณานุกรม	335